

ANULAREA DICTATULUI DE LA VIENA — CAUZA NAȚIUNII ROMÂNE

Expresie a dominației forței și in justiției în relațiile internaționale. Dictatul de la Viena din 30 august 1940 a dovedit, în aprecierea marelui istoric Nicolae Iorga, „ce mare greșeală fac diplomații și oamenii politici atunci când dispun fără nici o cunoștință a lucrurilor și a oamenilor de ținuturi care au ajuns să atârne de voința lor“. Nerecunoscut de guvernele Statelor Unite ale Americii și Marii Britanii, principalele puteri democratice ale vremii, de opinia publică internațională, raptul teritorial impus României de puterile Axei, „un adevărat nonsens istoric, economic, etnic și etic“, cum îl definea publicistul american Milton Lehrer —, a stârnit „furtuna de împotrivire a unui neam care a avut o mie de ani dreptate, dar nu și-a putut-o dobândi până nu și-a cucerit-o prin luptă“, după cum pe bună dreptate se preciza în ziarul „Tribuna“ în acele zile de patimă pentru națiunea română.

Raptul a provocat revoltă, indignare și împotrivire, dar și credința că frontierele impuse „nu pot fi definitive“, precum și hotărârea de a acționa prin toate mijloacele pentru refacerea integrității teritoriale. „O sentință atât de nedreaptă — releva în acest sens Florin Ștefănescu-Goangă, rectorul Universității din Cluj, la 1 septembrie 1940 — poate fi acceptată în împrejurimi politice foarte grele de un guvern trecător, dar ea nu va fi acceptată de națiunea română, care este permanent și deplin conștientă, atât de drepturile ei sacre, cât și de marea injustiție ce i s-a făcut“.

Poziții asemănătoare au fost exprimate de liderii principalelor partide politice ale vremii, de eminente personalități științifice, culturale și militare, care și-au unit glasul revoltei cu cel al întregului popor împotriva nedreptății săvârșite la Viena.

Subliniind la rândul-i aceeași convingere în anularea nedreptului dictat, generalul Ion Antonescu, devenit conducător al statului român, la începutul lunii septembrie 1940, preciza la Sibiu, la 10 noiembrie 1940 că: „Neamul românesc și-a pierdut și altădată granițele; el a primit și altădată ropotul cotropitor. Sufletul și conștiința lui nu au putut fi cotropite însă de nimeni“.

Intrunind adevărul quassi-generală a opiniei publice românești, refacerea integrității teritoriale a României a devenit obiectivul central al poporului român, chiar dacă în privința căilor și mijloacelor de acțiune au existat dezacorduri, unele temporale, altele permanente. Desfășurarea evenimentelor și consecințelor lor le cunoaștem astăzi. Analiza istorică relevă adevărul că angajarea României în războiul împotriva Uniunii Sovietice, la 22 iunie 1941, alături de Germania — care contribuise la drama României, dar care garantase după impunerea dictatului de la Viena integritatea a ceea ce mai rămăsese din statul

român — și situarea țării în coaliția de forțe ostile Națiunilor Unite, nu ar fi fost posibilă dacă nu ar fi existat ultimatumul din 26 iunie 1940 și raptul teritorial sovietic. În acest context, chiar dacă alianța cu Germania părea nefirească pentru mulți români, ea constituia singura posibilitate de refacere a integrității teritoriale grav afectată cu un an înainte.

După eliberarea Basarabiei și a părții de nord a Bucovinei, la 26 iunie 1941, în contextul în care Uniunea Sovietică nu era nici pe departe înfrântă și în care Ungaria continua lupta alături de germani, Ion Antonescu a decis la cererea lui Hitler să continue lupta dincolo de Nistru în vederea obținerii sprijinului Germaniei pentru eliberarea nord-vestului României. Decizia conducătorului statului român a întrunit de la început opoziția liderilor principalelor partide politice ale țării, îndeosebi a lui Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, care nu și-au asumat însă și responsabilitatea guvernării, precum și dezacordul principalelor puteri ale Națiunilor Unite — S.U.A. și Marea Britanie —, care acceptaseră tacit acțiunea românească până la Nistru.

Speranțele puse în sprijinul german s-a dovedit a fi însă iluzorii deoarece Hitler a adoptat o atitudine ambiguă, lăsând să se înțeleagă și pentru România și pentru Ungaria, că rezolvarea problemelor teritoriale se va face la sfârșitul războiului.

Condamnând în permanență dictatul de la Viena, pe care îl considera lipsit de orice temei istoric, politic și moral, Ion Antonescu i-a declarat în mod repetat lui Hitler că scopul luptei românilor, chiar și în răsărit, era „*tot retrocedarea drepturilor românilor asupra Transilvaniei de nord*“, care „*nu este un pământ, un teritoriu, ci leagănul românilor, sufletul nostru, datoria noastră față de noi înșine*“ pentru care „*nu va fi nici un român care să nu moară pentru ea*“.

În conformitate cu această concepție și cu starea de spirit ce anima întreaga națiune română, Marele Stat Major a elaborat planuri concrete, inițial de apărare, apoi ofensive pentru restabilirea graniței de vest a țării. Inițial de apărare, pentru că deși ocupase 43 492 km² din pământul străbun al României, Ungaria a urmărit în continuare anexarea întregii Transilvanii, până la Carpații Meridionali. În acest scop, autoritățile ungare au desfășurat o intensă propagandă internă și externă cu caracter revizionist. Concomitent a întărit forțele militare din teritoriul românesc ocupat, a construit fortificații cu caracter permanent pe linia de demarcație din Carpații Orientali, considerată ca definitivă și lucrări cu caracter provizoriu în podișul transilvan, ceea ce indica cu claritate direcția viitoare a agresiunii: creștele Carpaților Meridionali.

În acest context, apar ca absolut normale aprecierile generalului Gheorghe Zaharescu, care în studiul intitulat *Organizare defensivă a României*, întocmit la sfârșitul anului 1941, preciza că „*va trebui să se dea prioritate absolută frontierei de vest apoi sudului și în ultima instanță estului*“. Analizând, la rândul-i raportul de forțe favorabil Ungariei în condițiile angajării de noi trupe române pe frontul din răsărit, generalul Iosif Iacobici, fostul șef al Marelui Stat Major, concluziona, la începutul anului 1942, că ipoteza de luptă ce trebuia pregătită în acel moment nu putea să urmărească decât „*apărarea Transilvaniei de sud, teritoriu râvnit de unguri*“.

Pentru a putea face față eventualului atac ungar, considerat a fi

dezlănțuit după concentrarea forțelor principale, sau prin surprindere, cu forțele armate aflate în apropierea liniei de demarcație și a organizațiilor paramilitare și teroriste infiltrate pe teritoriul românesc. Marele Stat Major român a conceput și asigurat, în perioada 1941—1944, un plan de măsuri complex, care a inclus organizarea de jocuri de război, cu tema de apărare în caz de agresiune din vest, și de atac la momentul oportun pentru reîntregire națională, efectuarea de manevre militare în nord de Carpații Meridionali, fortificarea zonelor sensibile etc. Toate acestea au făcut ca în vara anului 1944, când România a trecut de partea Națiunilor Unite, la 23 august, țara să dispună de forțele și mijloacele necesare eliberării.

Necesitatea stringentă a împlinirii acestui imperativ național a fost reflectată în Proclamația regelui Mihai către țară în toate documentele emise de noile autorități statale, în declarațiile partidelor politice, în starea de spirit a armatei române pentru care *„realipirea Ardealului de nord era o preocupare unanimă, luând caracterul unui ideal național care se cerea a fi realizat“*, după cum remarcă un document de epocă. Acțiunea eliberatoare a fost extrem de dificilă, deoarece, în afara exigențelor de ordin strategic avute în vedere de comandamentul german pentru apărare, cercurile politice și militare din Ungaria nu au renunțat nici de această dată la intențiile de a cucerii întreaga Transilvanie, în pofida interesului politic de moment impus de negocierile secrete ungaro-americane, începute la Berna la 29 august 1944, unde reprezentanții S.U.A. avertizaseră că orice acțiune a Ungariei împotriva trupelor sovietice și române va fi interpretată ca o intenție de a continua războiul alături de Germania. Dând prioritate interesului militar și vechilor aspirații revizioniste, guvernul ungar a hotărât, însă ca trupele ungare să participe alături de cele germane la ofensiva pentru ocuparea sudului Transilvaniei și stabilirea frontului pe Carpați. Puternicele acțiuni ofensive declanșate la 5 și 13 septembrie 1944 de 10 divizii germane și ungare în podișul transilvan, respectiv în Crișana și în Banat au fost oprite de armatele 1 și 4 române, care în perioada următoare au trecut la răndu-le la contraofensivă, în colaborare cu trupele sovietice sosite la nord de munți prin trecătorile menținute libere de români. Prin lupta și jertfa vrednică, întregul teritoriu românesc din nord-vestul țării a fost eliberat de sub ocupația ungară, până la 25 octombrie 1944, când plaiurile și codrii Maramureșului, Țării Oașului și Crișanei au vuit iarăși *„de voioșia libertății câștigate“*, după cum releva generalul Mihail Racoviță, ministru de război, a doua zi după victorie. Nedreptatea făcută României la Viena, la 30 august 1940, era astfel anulată *de facto* prin acțiunea și lupta națiunii române, care nu și-a pierdut niciodată speranța în reîntregirea țării.

Anularea dictatului de la Viena și revenirea Transilvaniei la patriamă, nu s-a datorat deci hazardului sau „abilității“ României prin trecerea de partea Națiunilor Unite la 23 august 1944 înaintea Ungariei — așa cum s-au auzit și se mai aud voci inclusiv din cercurile științifice ungare care încearcă să denatureze adevărul de pe poziții revanșarde. Reîntregirea României la granița vestică constituie un act de evidentă dreptate, în acord cu realitatea istorică, cu drepturile imprescriptibile ale poporului român. Prin lupta dusă alături de Națiunile

Unite după 23 August 1944, România nu a câștigat un teritoriu, ci a reintrat în posesia pământului românesc ce-i fusese răpit în 1940.

Anularea *de jure* a raptului teritorial pus la cale la Viena în 1940 a fost realizat prin Tratatul de pace încheiat la 10 februarie 1947 la Paris între România și Puterile Aliate și Asociate, care a confirmat hotărârea miniștrilor de externe ai S.U.A., Marii Britanii, U.R.S.S. și Franței din 7 mai 1946 și decizia Comisiei politice și teritoriale pentru România din cadrul Conferinței de pace din 5 septembrie 1946, care declaraseră deja decizia de la Viena ca nulă și neavenită și respinsese categoric încercările revizioniste ale delegației ungare de a întoarce din nou, roata istoriei. Hotărârea forumului mondial de la Paris, inclusă în tratatul de pace, a reprezentat un act de justiție care a făcut să triumfe dreptatea istorică, și să confirme, totodată, justetea hotărârii românilor de la 1 decembrie 1918.

În acest context, manifestările revizioniste din perioada comunistă și chiar post-comunistă, recrudescența ideilor privind „autonomia“ sau „independența“ Transilvaniei, nostalgiile imperiale, contestarea caracterului național și unitar al statului român și alte acțiuni anti-românești nu fac altceva decât să tensioneze relațiile dintre popoarele român și ungar — și nu din cauza noastră —, popoare care nu au altă alternativă decât conviețuirea pașnică, în bună vecinătate.

Locotenent-colonel dr. ALESANDRU DUȚU